

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม The Community - Based Tourism Development Plan of Phathom Asoke Community, Muang District, Nakhon Pathom Province

วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์¹ เบญจรัตน์ ปฐมชัยวาลย์² ธิดารัตน์ ราชสิงห์²
สิริกัญญา ลีสัม² และสุกัญญา ทองแถม²

¹อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย สาขาการการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²นักศึกษาปริญญาตรีสาขาการการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nanhanasis@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน 2) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน เพื่อนำจุดแข็งและโอกาส มาแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรคของชุมชน และ 3) สร้างแผนพัฒนาชุมชน เพื่อให้ได้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ท่านสมณะ ตัวแทนจากโรงพยาบาลทวายพลู ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวนทั้งหมด 29 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตการณ์ และแบบวิเคราะห์ SWOT

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนปฐมอโคกเป็นชุมชนที่มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและบุญนิยมพึ่งตนเอง ซึ่งจากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า มีจุดแข็ง ได้แก่ เป็นชุมชนต้นแบบผู้มีศีล รับประทานอาหารมังสวิรัติ มีกองทุนสาธารณะ โภคี เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านยาสมุนไพร และมีช่องบุญนิยมที่วิ จุดอ่อน ได้แก่ รอบชุมชนไม่เข้าถึงการปฏิบัติของชุมชน ไม่มีมัคคุเทศก์นำชม และเว็บไซต์ชุมชนไม่ทันสมัย โอกาส ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แผนพัฒนาฉบับที่ 12 ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีกระแสการอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อม และอุปสรรค ได้แก่ มีคู่แข่งด้านผลิตภัณฑ์ ร้านอาหารภายนอกชุมชนเข้ามาดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมเข้าถึงไม่สะดวก และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนมากกว่าการเรียนรู้ สำหรับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโคก มีวิสัยทัศน์ คือ ชุมชนปฐมอโคกจะเป็นแหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เผยแผ่วิถีธรรมสถานแดนอโคก ผักตบถรักษาศีล

คำสำคัญ: แผนพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนปฐมอโคก

Abstract

The research aimed to: 1) study the community to solve tourism's problems; 2) analyze strengths, weaknesses, opportunities, and threats to develop the community; and 3) make a plan for developing community tourism in Phathom Asoke Community. The data were collected from 29 interviewers which were village headman, representatives from Huai Plu Hospital, assistant village headman, shop owners, local villagers and Thai tourists. The research materials were In-depth interview for semi-structured interview, observation form and SWOT analysis.

The research found that the Phathom Asoke Community was a simple lifestyle based on sufficiency economy. The SWOT analysis found that the strengths include: the prototype community had vegetarian food, had public communal consumption, it was as a source of learning about herbal medicine and had a Boonniyom TV channel. The Weaknesses include: the area around the community did not reach the practice of the Community, there were no tour guide, vegetarian restaurant was not popular for tourists and 4) the community site was not up to date. The Opportunities included: 1) government agencies provide budget support, the tourists were interested in health tourism, national development plan volume 12 based on sufficiency economy philosophy and there was environmental energy conservation. And the threats include: there were competitors in herbal medicine, restaurants outside the community grabbed the interest of tourists more, access roads were inaccessible, and tourism behavior was also a characteristic of leisure rather than learning. The Phathom Asoke tourism development plan has a vision is "Phathom Asoke Community will be a learning resource, health tourism, propagate lifestyle Dharma Asoke and practice the Buddha precepts".

Keywords: tourism development plan, community based tourism, Phathom Asoke community

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรมด้วยการนำปัจจัยการผลิตต่างๆ มาผลิตบริการอย่างใดอย่างหนึ่งด้านการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายหรือความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ก่อเกิดรายได้มหาศาลให้แก่ประเทศและชุมชนท้องถิ่น ทั้งยังสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับหนึ่งและเป็นอุตสาหกรรมที่ผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2555)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism – CBT) เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นเจ้าของ การบริหาร การจัดการ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ชุมชนได้รับประโยชน์และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยว อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (นิพล เชื้อเมืองพาน, 2557: 32)

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสถานการณ์ โดยการวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชน หากขาดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จะทำให้คนในชุมชนไม่เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของชุมชน ในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมายคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก ด้วยความคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งการแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีความรอบคอบ โดยคำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน สำหรับปัญหาที่พบคือ ชุมชนมีการจัดการที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงการจัดตั้งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน คณะวิจัยศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโคกเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเข้ามาทำวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนปฐมอโคก ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน นำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

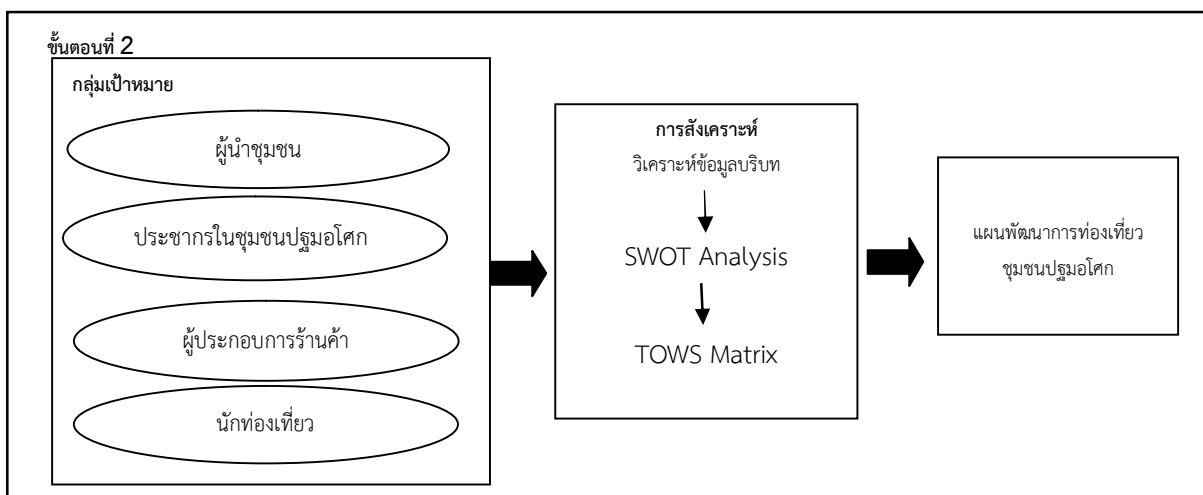
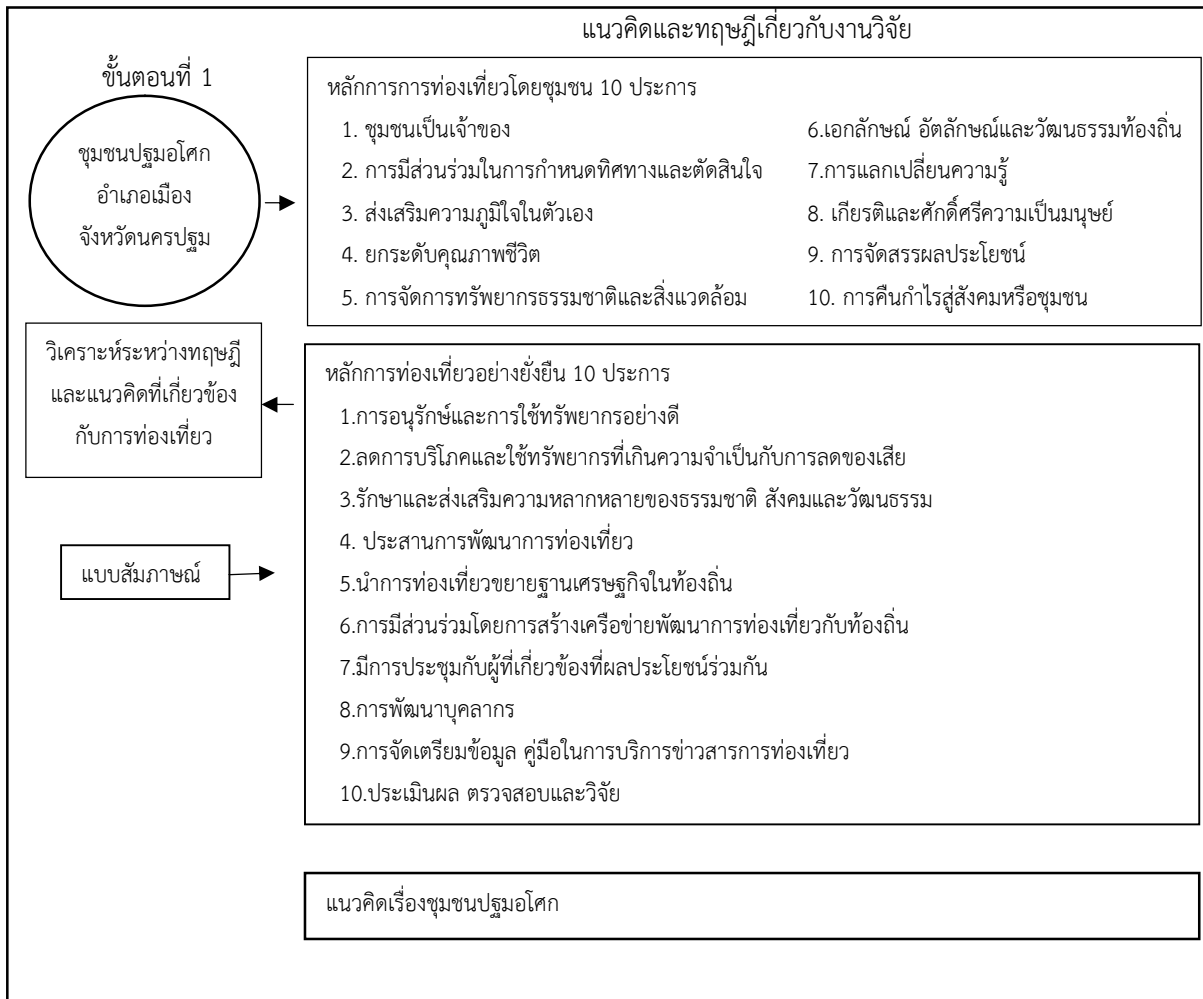
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
2. ได้ทราบถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
3. ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมอโคก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ค่านิยมบทความทางวิชาการ

1. แผนพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการวางแผนอย่างหนึ่งที่ต้องการหรือหน่วยงานใช้สำหรับกำหนดทิศทางเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นขององค์กรในทางรูปธรรม ภายใต้ทรัพยากร สภาพแวดล้อม และระยะเวลาที่กำหนดอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประสิทธิภาพสูงสุดขณะที่ก้าวไปในอนาคตยังชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เน้นประโยชน์เพื่อชุมชนโดยชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

3. ชุมชนปฐมอโศก หมายถึง ชุมชนที่มีวิถีชีวิตถือศีลและรับประเพณีมังสวิรัตตลอดชีวิตและไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง โดยคนในชุมชนจะดำเนินชีวิตอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงและแบบบุญนิยมเพราะต้องการให้คนในชุมชนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้และจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของภายในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม (1) กลุ่มผู้นำชุมชน (2) กลุ่มชาวบ้านหรือประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (3) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า (4) กลุ่มนักท่องเที่ยว

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ จะแบ่งตามบทบาทและหน้าที่ของประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้านหรือประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าและกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยมีจำนวนทั้งหมด 29 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มภาคีรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สามารถให้เหตุผลและการวิจารณ์ที่เหมาะสมกับเรื่องที่จะศึกษา โดยกำหนดสัมภาษณ์ผู้นำไว้ได้แก่ ประธานชุมชนและผู้ใหญ่บ้าน (2) ประชาชนในพื้นที่ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 13 คน โดยแบ่งประชากรเป็นชาย จำนวน 6 คน และหญิง จำนวน 7 คน (3) ผู้ประกอบการร้านค้าภายในชุมชน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (accidental sampling) จำนวน 8 คน ได้แก่ (4) นักท่องเที่ยว ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (accidental sampling) จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง, แบบสังเกต และแบบวิเคราะห์ SWOT

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้นำชุมชน (2) กลุ่มชาวบ้านหรือประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (3) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า (4) กลุ่มนักท่องเที่ยว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต จะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา สรุป และตีความ (Conclusion and Interpretation) ทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวม ภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนา (Description)

สรุปผลการวิจัย

ชุมชนปฐมมโศก เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลอดภัย 5 มีการชุดคู่น้ำรอบชุมชนและคลองขนาดเล็ก เพื่อนำน้ำมาใช้ในชุมชน ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนมีความสวยงามของต้นไม้ น้ำตก และหาดทรายจำลอง ทุกคนในชุมชนต้องสวมเสื้อผ้าม่อฮ่อม และไม่สวมรองเท้า รับประทานอาหารมังสวิรัต เพื่อเป็นการไม่เบียดเบียนสัตว์ทุกชีวิต มีกองกลางที่ให้ทุกคนเบิกค่าใช้จ่ายที่จำเป็น มีการบริการด้านที่พักเป็นกึ่งโฮมสเตย์ที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีการจัดสรรที่พัก โดยแยกที่พักของผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึงห้องน้ำด้วย มีการคัดแยกประเภทขยะ โดยมีการแบ่งสีตามแต่ละประเภทของขยะได้อย่างชัดเจน พร้อมมีข้อความบอกว่าสีแดงเป็นขยะจำพวกขวดพลาสติก สีฟ้าเป็นขยะจำพวกกระดาษ สีชมพูเป็นขยะจำพวกขวดแก้ว และสีเขียวเป็นขยะจำพวกโลหะ และขยะประเภทไหนสามารถนำมารีไซเคิลใหม่ได้ ทางชุมชนจะนำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดปัญหาขยะที่มีในชุมชน มีร้านค้าที่จัดจำหน่ายอาหารมังสวิรัต, ร้านยาสมุนไพร และร้านผลิตภัณฑ์ที่ทางชุมชนได้ผลิตขึ้นมาเพื่อจัดจำหน่ายให้แก่คนในชุมชนและบุคคลภายนอก ทั้งยังมีโรงยาสมุนไพรในการผลิตยาสมุนไพรออกจำหน่าย มีโรงปุ๋ยอินทรีย์ที่ชื่อว่า “โรงปุ๋ยพลังแผ่นดิน” เป็นโรงทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ที่ได้มาจากมูล เพื่อใช้ในการเกษตรในชุมชนและจัดจำหน่ายปุ๋ยหมักอินทรีย์ให้แก่คนภายนอก รวมถึงพุทธสถานปฐมมโศกหรือธรรมสถานแคนอโศก ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน และยังให้นักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนหรือทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน

สำหรับการเดินทางเข้ามายังชุมชนปฐมมโศกนั้น สามารถที่จะนำรถส่วนตัวมาได้และถ้าไม่มีรถส่วนตัวสามารถใช้บริการรถโดยสารประจำทางสายนครปฐม-บ้านแพ้วที่เดินสายแค่ถนนสายหลักเท่านั้น ซึ่งจะมีป้ายบอกทางเข้ามายังภายในชุมชนได้ ลานจอดรถของชุมชนมีพื้นที่ทั้งหมด 3-4 ไร่ เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนปฐมมโศก อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาบริบทของชุมชนปฐมมโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ชุมชนปฐมมโศก เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ โดยชาวบ้านช่วยกันส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสงบร่มเย็นและมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย โดยคนในชุมชนมีการบริหารจัดการภายในชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557: 5) และวิชฌุ หยกจินดา (2557: 4) ที่กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นเจ้าของ วิถีชีวิตของชาวชุมชนปฐมมโศกหรือชุมชนบุญนิยมแห่งนี้ มีจุดหมายการดำเนินชีวิตอย่าง “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “บุญนิยม” ฟังตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2557: 30) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นและปัจจุบัน “คุณภาพชีวิต” ได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาประเทศ มีชุมชนเล็กๆ แห่งหนึ่ง คือ “ชุมชนปฐมมโศก” ยังคงยืนหยัดต่อสู้กับกระแสความเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนปฐมมโศกอันเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตในหลายๆ ด้าน เช่น การลดละเลิกอบายมุข การถือศีล 5 เป็นต้น การทำกิจกรรมเกษตรกรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในชุมชน มีการปลูกพืชผักสำหรับทำอาหารและขายให้สำหรับผู้ที่รักสุขภาพได้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับกนกกาญจน์ บุญประคม, สุกัญญา ลีทองดี, สมิต ประสันนาการ (2556: 4) กล่าวว่า การพัฒนาดำเนินงานกองทุนปลูกผักปลอดสารพิษในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีกระบวนการ 11 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การ

วิเคราะห์บริบทในพื้นที่ 2) การประชุมร่วมกันของ เกษตรกร 3) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม 4) การอบรมให้ความรู้ 5) การศึกษาดูงาน 6) การผลิตแปลงผักปลอดสารพิษสาธิต 7) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ/น้ำหมักชีวภาพ 8) การรณรงค์ปลูกผักรับประทานเองในชุมชน 9) การประเมินการมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม 10) การประเมินความพึงพอใจ 11) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปผลการดำเนินงานและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในปัจจุบันที่มีการเกิดปัญหาสุขภาพจากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรใช้ยังเกิดขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งไม่มีแหล่งเรียนรู้หรือชมรมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษที่ชัดเจนที่จะสามารถให้เกษตรกรและประชาชนเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฉะ จังหวัดอุดรธานี ให้เป็นพื้นที่นำร่องและต้นแบบ “ผักปลอดพิษ ชีวิตปลอดภัย” ชุมชนปฐมอโศก มีพื้นที่ทั้งหมด 90 ไร่ แบ่งเขตเป็นพุทธสถาน และโรงเรียน ชุมชนปฐมอโศกเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ชุมชนผู้มีศีล” ซึ่งสอดคล้องกับพระนิพนธ์พินิจ โสภโณ (อนันตกิจโสภณ), พระสุธีธรรมานุวัตร, สมทธิพล เนตรนิมิต (2560: 489) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี เป็นพื้นที่ตัวอย่างที่น่าหลักพุทธธรรมในทางพุทธศาสนาบูรณาการในการสร้างและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีศูนย์กลางการพัฒนาอยู่ที่สมาชิกของชุมชน โดยที่ชาวบ้านภายในชุมชนเป็นผู้ร่วมกันผลักดันและดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนเอง ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองและไม่สร้างความเดือนร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ที่สำคัญสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ

2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนปฐมอโศก อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยการวิเคราะห์ สํารวจ ตรวจสอบ สภาพภายในชุมชนและสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชน โดยการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนและนำไปสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับซุกีรี หะยีสามแม (2555 – 2559: 4) และชูเพ็ญ วิบูลสันติ (2551: 19) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การประเมินสมรรถนะองค์กรจากผลกระทบของสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกชุมชน เป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนสามารถทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นข้อจำกัดในการทำงาน เพื่อเป็นการหาแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดหรือหลีกเลี่ยงปัจจัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต ซึ่งจุดแข็งของชุมชนปฐมอโศก คือ ชุมชนต้นแบบผู้มีศีลและปลอดอบายมุข สอดคล้องกับพระมหานิกธ ปลัดสังข์ และวิชญ์ สมิตสุวรรณค์ (2557: 4) กล่าวว่า การส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล5 นั้นมีความสำคัญ เนื่องจากสภาพปัญหาและความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสังคมไทยมีการรับค่านิยมจากต่างประเทศ ทำให้เกิดความแตกต่างมากมาย เป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ตามมา จึงมีการส่งเสริมให้สังคมต้องได้รับการแก้ไขสร้างภูมิคุ้มกันหรือจัดปัญหาให้หมดไป เช่น หมู่บ้านต้นแบบบ้านเสียว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง มีการสร้างข้อบังคับร่วมกันประชาชนในหมู่บ้านปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้าน ทำให้เกิดความสงบสุขในชุมชน นอกจากนี้หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรมุ่งส่งเสริมพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดครอบครัวตัวอย่างและชุมชนหมู่บ้านต้นแบบ โดยเน้นให้สมาชิกขององค์กรปฏิบัติตามหลักการรักษาศีล5 ตามแนวการใช้ชีวิตประจำวันให้มีความเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในการเข้าวัดและรักษาศีล5 เป็นนิจ จุดอ่อนคือ พื้นที่รอบชุมชนไม่เข้าถึงการปฏิบัติของชุมชนปฐมอโศก (ทวนกระแสโลกบริโภคนิยม) และยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สอดคล้องกับพระครูสันติวิจิตรกิจ (วิโมกข์), พระมหาดวงเด่น จิตตญาณ และชันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2558: 10) กล่าวว่า ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จะสามารถดำเนินการได้อย่างประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยกระบวนการพูดคุยปรึกษาหารือ การรับฟังปัญหาที่มีอยู่ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขในอนาคตโดยผ่านการทำสันติสนทนา (Peace Dialogue) ทั้งนี้การขับเคลื่อนโครงการต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน รวมถึงเยาวชนให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล5 ในชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ควรขับเคลื่อนผ่านบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า บวร. ในการวางแผนขับเคลื่อน

โครงการ โอกาส คือ หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชน สอดคล้องกับทวิ วัชระเกียรติศักดิ์ (2559: 43-46) กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ต้องมีการสร้างความเข้มแข็งจากภายในและภายนอกชุมชนด้วยการบูรณาการระหว่างภาคีพัฒนาจากภายในและภายนอกชุมชน เพราะถ้าหากเศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคงแข็งแรง ก็จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของทั้งประเทศมีความมั่นคงแข็งแรงตามไปด้วย การดำเนินงานของธุรกิจชุมชนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับปัจจัยความเข้มแข็ง พัฒนาจากการเรียนรู้จากบริบทของกลุ่ม เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากการสนับสนุนและประสานสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน และอุปสรรค คือ มีคู่แข่งด้านยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือน สอดคล้องกับสุพัตรา ปราณี (2556: 6) และสุธี เสริฐศรี (2558: 5) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นข้อกำหนดทางวิชาการที่กำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์โดยมีเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสมกับสภาพของผลิตภัณฑ์และอยู่ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด อีกทั้งเป็นการส่งเสริมพัฒนา และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตในชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ

3. พัฒนาแผนพัฒนาชุมชนปฐมอโศก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ชุมชนปฐมอโศกขาดแคลนด้านบุคลากรที่มีความสามารถในด้านการบริการและการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนปฐมอโศกและการคมนาคม คณะผู้วิจัยจึงได้สร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับด้านบุคลากรและด้านการเข้าถึงชุมชนปฐมอโศก สอดคล้องกับสุทธัญญา โอบอ้อม (2557: 5), จินสา ช่วยสมบูรณ์ (2556: 85) และประพากร ไชยอนุกุล (2557: 24) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยใช้หลักการสำคัญของการบริการ เป็นการพัฒนาด้านจิตใจโดยปลูกฝังทัศนคติที่ผู้ให้บริการควรมีเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวผู้ให้บริการ โดยเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะที่ดี ได้แก่ การยิ้มแย้ม ความกระตือรือร้น ความรวดเร็ว การรู้คุณค่าของงาน ความประทับใจ ความสุภาพอ่อนโยน ความอดทน ความเชื่อมั่น การให้ความสำคัญ การอุทิศตนของผู้ให้บริการที่มีต่องานนั้นๆ สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางที่จะพัฒนาให้ผู้ให้บริการก้าวไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน เช่น การฝึกอบรม มีการจัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรทั้งหมด เช่น ผู้นำชุมชน ข้าราชการ ชาวบ้านหรือคนในชุมชนให้มีการพัฒนาศักยภาพตนเองรอบด้านให้เกิดทักษะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน สำหรับการบริการด้านการท่องเที่ยวและการคมนาคม สอดคล้องกับหฤทัย พันธุ์จูล (2557: 5) และณัฐพล เทียวพาณิชย์ (2553: 124) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการคมนาคม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ การคมนาคมขนส่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไปตามลักษณะการประกอบการ ซึ่งการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีเป็นจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและความปลอดภัย เป็นต้น การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็วและมีมาตรฐานมากน้อยเพียงใดและมีการวางแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวพิจารณาว่าเป็นแบบใด เช่น แบบเป็นหมู่คณะ เป็นต้น รวมทั้งบริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆ เช่น สถานีขนส่ง หรือบริการต้นทางระหว่างทาง ปลายทาง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนปฐมอโศกว่าควรมีกิจกรรมใดบ้าง สำหรับให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตปฐมอโศก เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายในชุมชน
- 2) ควรศึกษาในเรื่องของความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชนปฐมอโศก เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ปฐมอโศกว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ในด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนปฐมอโศกต่อไป
- 3) ควรพัฒนาในเรื่องการให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและทำเป็นสมุดคู่มือในเรื่องการเดินทางการเข้าถึงบริการร้านอาหาร เบอร์โทรศัพท์ติดต่อหรือแผนกประชาสัมพันธ์ทางด้านสื่อข้อมูลตามเว็บไซต์ต่างๆทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบของการมาถึงชุมชนและอยากเข้ามาเที่ยวในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ บุญประคม, สุภัฏญา ลีทองดี, สมิต ประสันนาการ (2556: 4). การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนปลูกผัก
ปลอดภัยในชุมชน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
- จนิสา ช่วยสมบูรณ์ (2556: 85). แนวทางการพัฒนาบุคลากร: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. มหาวิทยาลัย
รามคำแหง (จังหวัดสงขลา)
- ชูเพ็ญ วิบูลสันติ (2556: 19). การวิเคราะห์สำรวจตรวจสอบสภาพภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชุกรี หะยีสามแม (2555-2559: 4). แผนยุทธศาสตร์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555-2560).
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ณัฐพล เทียวพาณิชย์ (2553: 124). การศึกษาแนวทางการเพิ่มศักยภาพการเดินทางเขาสู่สถานีรถไฟฟ้ายานชานเมือง
บริเวณสถานีอ่อนนุช กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม (2557: 27). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- นิพล เชื้อเมืองพาน (2557: 32). เอกสารการสอนประกอบรายวิชาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555: 5). การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. นนทบุรี. หจก. เพรินท์ข้าหลวง พรินต์ติ้ง
แอนด์พับลิชซิง
- ประพากร ไชยอนุกุล (2557: 24). คุณภาพการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ชาวไทยในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557: 5). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: บ้านโคกไคร้ จังหวัดพังงา.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พระครูสันติวิจิตรกิจ (วิโมกข์). พระมหาดวงเด่น จิตตญาณ และขันทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์ (2558: 10). แนวทางการมีส่วนร่วม
ของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล5 เพื่อชุมชนสันติสุข กรณีศึกษา: ชุมชนบ้าน
โนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระนิพนธ์ โสภโณ พระสุธีธรรมานุวัตร และสมิทธ เนตรนิมิต (2560: 489). การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของหมู่บ้าน
ในเขตพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- วิชัญ หยกจินดา (2557: 4). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุดี เสริฐศรี (2558: 5-38). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- สุทธญาณ์ โอบอ้อม (2557: 5). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวพระพุทธศาสนา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัตรา ปราณี่ (2556: 6). กระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชนสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชน อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. สถาบันวิจัยและพัฒนา
- หฤทัย พันธุ์จุล (2557: 5). การบริการด้านการท่องเที่ยวและการคมนาคม. ลพบุรี. วิทยาลัยเทคโนโลยีชัยบาดาล
- ทวี วัชรเกียรติศักดิ์.(2559: 43-46). [ออนไลน์]. “การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา”. เข้าถึงได้จาก : <http://www.vu.ac.th>, (วันที่ค้นข้อมูล: 9 มกราคม 2561).
- พระมหานิกร ปลัดสังข์ และ วิชญ์ สุमितสุวรรณค์.(2557: 4). [ออนไลน์]. “การรักษาศิลปะ 5 กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ยั่งยืน กรณีศึกษา: หมู่บ้านรักษาศิลปะ 5 ในจังหวัดขอนแก่น”. เข้าถึงได้จาก : <http://www.ojs.mcu.ac.th>, (วันที่ค้นข้อมูล: 9 มกราคม 2561).